

การพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบ
การสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา โรงเรียนห้วยตาเปาะ จังหวัดมุกดาหาร

The Development of Critical Thinking Skill of Grade 6 Students Using Contemplative Education
Model at Huaytaper School in Mukdahan Province

วัลลี คนไว¹ เพชรรัตน์ จงนิมิตรสถาพร² และ ปิยะวรรณ ศรีสุรุษ³

Wanlee Konwai¹ Petcharat Chongnimitsataporn² and Piyawan Srisuruk³

¹ สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Master of Education students of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Khon Kaen University.

² รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Associate Professor, Department of Social Studies, Faculty of Education, Khon Kaen University.

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Assistant Professor Dr, Department of Social Studies, Faculty of Education, Khon Kaen University.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา โรงเรียนห้วยตาเปาะ จังหวัดมุกดาหาร กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 21 คน การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) เครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติการ ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง รู้เท่าทันการค้าขายจำนวน 10 แผน 2) เครื่องมือที่ใช้สะท้อนผลการปฏิบัติการ ได้แก่ แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียนของนักเรียน แบบบันทึกขณะจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แบบสัมภาษณ์นักเรียนและแบบทดสอบท้ายวงจร 3) เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการสอน คือ แบบทดสอบวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา พบว่า นักเรียนร้อยละ 66.67 มีคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ คิดเป็นร้อยละ 70.71 ซึ่งไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา พบว่า นักเรียนร้อยละ 76.19 มีคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คิดเป็นร้อยละ 78.10 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

คำสำคัญ: ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์, จิตตปัญญาศึกษา, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Abstract

The objectives of the present research were to develop critical thinking skills and learning achievement of grade 6 students using Contemplative Education model at Huaytaper School in Mukdahan province. The target group consisted of 21 grade 6 students during the second semester of the 2014 academic year. The research

*Corresponding author: Mobile +66 (0)910366060

Email address: wanlee_kw@hotmail.com

methodology was used action research. The research instruments used for the study consisted of three categories; 1) experimental tools which comprised 10 lesson plans basing on the ideas of Contemplative Education model which took 10 instructional periods to complete the unit 2) reflection tools which comprised ; observation of student behavior form, record as teaching activities form, a student interview form, and end-of-spiral quizzes, and 3) assessment tools which consisted of a test for measuring the student s' critical thinking skill and a learning achievement test. Data were analyzes using quantitative and qualitative data by calculation of average, percentage and standard deviation.

The findings showed that 1) Critical thinking skill of grade 6 students using Contemplative Education model students of percentage 66.67 there are scores of the test of critical thinking skills percentage 70.71 were below than the prescribed criterion of 70/70. 2) Learning achievement of grade 6 students using Contemplative Education model students of percentage 76.19 there are scores of the test learning achievement percentage 78.10. Their achievements in this category were higher than the prescribed criterion of 70/70.

Keywords: Critical Thinking Skill, Contemplative Education, Learning achievement

บทนำ

ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์เป็นยุคเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการติดต่อสื่อสารซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการใช้ชีวิตประจำวันทั้งเรื่องการตัดสินใจ การดำเนินชีวิต หากบุคคลในสังคม ได้รับข่าวสารข้อมูลเหล่านั้นแล้วไม่คิดพิจารณาให้รอบคอบ อาจส่งผลให้เกิดการผิดพลาดและไม่ได้รับประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารนั้นอย่างแท้จริง บุคคลจึงต้องรู้จักคิดวิพากษ์ข้อมูลที่ได้รับเพื่อนำข้อมูลข่าวสารไปใช้ในการพิจารณาตัดสินใจและคิดแก้ปัญหาได้อย่างฉลาด เป็นผู้ทันต่อเหตุการณ์ไม่หลงเชื่อในคำโฆษณาชวนเชื่อต่างๆ ดังนั้นจะเห็นว่าการพัฒนาเยาวชนของชาติในโลกยุคศตวรรษที่ 21 เพื่อมุ่งส่งเสริมผู้เรียนมีทักษะ คิดสังเคราะห์ การคิดเชิงวิพากษ์ คิดเชิงสร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี ทักษะในการแก้ปัญหา สามารถทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ การคิดเชิงวิพากษ์มุ่งให้ผู้เรียนเผชิญประสบการณ์แปลกๆ ที่คาดไม่ถึงทั้งยังสามารถโต้ตอบในเหตุผลหรือข้ออ้าง มีการตรวจสอบความจริงและมุ่งตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลอย่างมีเหตุผล ทั้งจะช่วยให้สืบค้นความจริงไม่เชื่อคล้อยตามข้อมูลที่ได้รับและเป็นจุดเริ่มต้นของความคิดสร้างสรรค์ด้วย [7]

ดังพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 มาตรา 24 ได้กำหนดแนวทาง การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสำคัญในเรื่องการจัดกิจกรรม โดยให้ผู้เรียนฝึกทักษะการคิด การเผชิญสถานการณ์ การนำความรู้มาประยุกต์เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดด้านผู้เรียนไว้ชัดเจนว่า “ให้ผู้เรียนมีความ

สามารถในการคิด มีวิจารณญาณมีความคิดสร้างสรรค์” [8] โลกทุกวันนี้และโลกในอนาคตมีลักษณะเป็นสังคมความรู้ (Knowledge society) และเศรษฐกิจในสังคมความรู้ก็จะเป็น เศรษฐกิจความรู้ (Knowledge economy) ซึ่งระบบสังคมและระบบเศรษฐกิจที่ต้องขับเคลื่อนโดยผู้ที่มีความสามารถในการสร้างสรรค์ (Creativity) มีความเฉลียวฉลาด มีความเป็นเจ้าแห่งความคิด ซึ่งพลังขับเคลื่อนสังคมความรู้และเศรษฐกิจความรู้ คือ “พลังสมองหรือ Brain power” [3]

แนวคิดในการขับเคลื่อนทางจิตปัญญาในสังคมไทย ได้ก่อเกิดขึ้นจากการตระหนักร่วมกันว่า กระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์ถึงจุดที่ต้องทบทวนและสร้างใหม่ ควรที่จะมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพภายในของมนุษย์ทั้งในเรื่องจิตใจและปัญญา จิตปัญญาศึกษาจึงมีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะทางปัญญาเป็นเสมือนการต่อยอดความรู้ที่มีอยู่เดิม เพิ่มศักยภาพของความเป็นมนุษย์ในการประกอบอาชีพ และการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ มีกระบวนการพัฒนาจิตใจมุ่งเปลี่ยนแปลงภายในตัวเอง พัฒนามนุษย์ให้สมบูรณ์ทั้งกายและใจ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ด้วยจิตปัญญาศึกษาเป็นวิธีการฝึกให้ผู้เรียน มีความสามารถในการคิด พินิจพิจารณา ใคร่ครวญ ไตร่ตรอง อย่างรอบคอบ และลึกซึ้ง บทบาทของผู้สอนไม่ใช่เป็นเพียงผู้ให้วิชาความรู้แก่ผู้เรียนเท่านั้น ผู้สอนควรเป็นผู้ที่ให้ความรักให้ความเมตตาแก่ผู้เรียนด้วย

ผลการสอบ PISA : Programme for International Student Assessment โดย OECD : Organization for Economic Cooperation and Development พบว่านักเรียน

ไทยได้คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ย เป็นอันดับ 50 จากผู้เข้าสอบทั้งหมด 65 ประเทศ วัดจากด้านการอ่าน คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ข้อมูลจากการประชุม World Economic Forum ประเทศไทยถูกจัดอันดับอยู่ในลำดับที่ 142 และเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศต่าง ๆ ในประชาคมอาเซียนด้วยกัน ประเทศไทยก็ติดอันดับรั้งท้ายอยู่ในลำดับที่ 8 (ไม่นับรวมลาวและเมียนมาร์) [12] การปฏิรูปการศึกษาที่ดำเนินการมาเป็นเวลากว่า 10 ปี แล้วนั้น มีจุดมุ่งหมายเพื่อยกระดับพัฒนาการศึกษาของชาติให้มีคุณภาพและมาตรฐาน แต่ไม่บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ในขณะที่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในปัจจุบันเน้นส่วนของเนื้อหาวิชาเรียนโดยการท่องจำเนื้อหาจากหนังสือเรียน ส่งผลให้นักเรียนไม่สามารถเผชิญและแก้ปัญหาได้ การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนห้วยตาเปาะ ผู้วิจัยได้ศึกษาอุปสรรคและสาเหตุของปัญหา การจัดการเรียนการสอนในภาคเรียนที่ผ่านมา พบว่า คุณภาพของการศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2555 นักเรียนมีผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติ (O-NET) มีคะแนนเฉลี่ยในรายวิชาสังคมศึกษา เฉลี่ย 35.04 และปีการศึกษา 2556 มีคะแนนเฉลี่ย 29.30 ซึ่งเป็นคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ ต่ำกว่าระดับเขตพื้นที่การศึกษาจากการวิเคราะห์พบว่า ผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติที่ปรับเปลี่ยนรูปแบบข้อสอบที่เน้นกระบวนการคิด การแก้ปัญหามากขึ้น ทำให้คะแนนสอบของนักเรียนมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง นักเรียนเคยชินกับการเป็นผู้รับมากกว่าการแสวงหาความรู้ ไม่สามารถสรุปความรู้ด้วยตนเองขาดความกระตือรือร้นในการทำงานและไม่สามารถคิดแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้

จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่ารูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเป็นรูปแบบหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาและแก้ไขปัญหาดังกล่าว ทั้งยังเป็นการจัดการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียน เข้าใจความแตกต่างของผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียน มีทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ มีเหตุผลสามารถเผชิญปัญหา แก้ปัญหาและได้ตอบปัญหาได้อย่างมีเหตุผลด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่ารูปแบบการสอนแนวคิดจิตตปัญญาศึกษามีความเหมาะสมกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา จึงนำไปสู่การวิจัยเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา โรงเรียนห้วยตาเปาะ จังหวัดมุกดาหาร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาให้นักเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 มีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไป

เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ให้นักเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 มีผลสัมฤทธิ์ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 70 ขึ้นไป

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย ที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนห้วยตาเปาะ จำนวน 21 คนที่กำลังศึกษาใน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557

2. ตัวแปรในการวิจัย ตัวแปรต้น คือ รูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาตัวแปรตาม คือ ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน (Action Research) ตามแนวคิดของ Kemmis & McTaggart [6] ซึ่งดำเนินการตามวงจรปฏิบัติการ PAOR ประกอบด้วย การวางแผนปฏิบัติการ (Planning) การลงมือปฏิบัติ (Action) การสังเกต (Observation) และสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflection) ผู้วิจัยดำเนินการปฏิบัติการหมุนเวียนตามวงจรเพื่อปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย ขั้นตอน ดังนี้

3.1 ขั้นเตรียมการ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ศึกษา ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติการ คือ แผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เครื่องมือที่ใช้สะท้อนผลการปฏิบัติการ ได้แก่ แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน แบบบันทึกขณะจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แบบสัมภาษณ์นักเรียนและแบบทดสอบท้ายวงจร เครื่องมือที่ใช้ประเมินประสิทธิภาพของการสอน ได้แก่ แบบทดสอบวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ จำนวน 20 ข้อ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ

3.2 ขั้นปฏิบัติการ (Action) ซึ่งใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน (Action Research) ทั้งหมด 3 วงจร วงจรละ 4 ดังนี้ ขั้นวางแผน (Planning) ขั้นปฏิบัติการ (Action) ขั้นสังเกตการปฏิบัติ (Observation) ขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติการ (Reflection)

ขั้นหลังการปฏิบัติการวิจัย เมื่อสิ้นสุดการปฏิบัติการทั้ง 3 วงจร ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

3.4 ขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติการ (Reflection) นำข้อมูลที่ได้จากการปฏิบัติ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียนของนักเรียน แบบบันทึกขณะจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แบบสัมภาษณ์นักเรียนและคะแนนจากแบบทดสอบท้ายวงจร คะแนนจากแบบทดสอบวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นำข้อมูลมาวิเคราะห์เรียบเรียงเป็นผลที่เกิดขึ้นทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ และทำการเขียนรายงานการวิจัยให้ครบทั้ง 5 บท

สรุปผลการวิจัย

ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา พบว่า นักเรียน ร้อยละ 66.67 มีคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ คิดเป็นร้อยละ 70.71 ซึ่งไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา พบว่า นักเรียน ร้อยละ 76.19 มีคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คิดเป็นร้อยละ 78.10 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

การอภิปรายผล

ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์

จากคะแนนแบบทดสอบวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ พบว่า นักเรียนร้อยละ 66.67 ซึ่งไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด แต่นักเรียนมีคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ คิดเป็น ร้อยละ 70.71 ซึ่งไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย จากคะแนนของแบบทดสอบวัดทักษะ การคิดเชิงวิพากษ์ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ทั้งนี้เพราะจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้เข้าใจตัวเองและผู้อื่น คิดไตร่ตรองพิจารณาอย่างรอบคอบและลึกซึ้ง ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการทางด้านจิตใจของนักเรียนมากกว่าเน้นการฝึกให้นักเรียนคิดขั้นสูง จากผลการวิจัย จำนวนนักเรียนร้อยละ 66.67 ไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด เนื่องจากการสังเกตนักเรียน

ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายของการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีการยอมรับความคิดเห็นของเพื่อน ๆ เข้าใจความแตกต่างทางด้านความคิด ยินดีรับฟังความคิดของผู้อื่น และพิจารณาในการตอบคำถามอย่างรอบคอบ แต่นักเรียนสนทนากันค่อนข้างน้อย นักเรียนยังขาดการคิดที่เป็นระบบ นักเรียนยังใช้ความรู้สึกส่วนตัวมากกว่าการให้เหตุผลในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งยังคุ้นเคยกับรูปแบบของข้อสอบที่เน้นด้านความรู้ ความจำ ความเข้าใจมากกว่าด้านการคิดเชิงวิพากษ์ ส่งผลให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด แต่นักเรียนมีคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ คิดเป็นร้อยละ 70.71 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่านักเรียนบางคนมีกระบวนการคิดที่สามารถแยกแยะเลือกและประเมินข้อมูลที่จำเป็นและความน่าเชื่อถือของข้อมูลในการจัดกิจกรรมได้ นักเรียนบางส่วนมีความสามารถด้านสติปัญญาและแก้ปัญหาในการทำข้อสอบได้ดี เมื่อได้ทำกิจกรรมส่งผลให้เกิดความรู้ความเข้าใจสามารถคิดเชื่อมโยงให้เหตุผล กล่าวหาข้อสรุปและทางออกของปัญหาได้อย่างชัดเจน และมีพื้นฐานทางด้านความคิดขั้นสูงขึ้น เพ็ญญา แสงโสภา [10] กล่าวว่า ความสามารถในการจำแนก แยกแยะ แยกแยะข้อมูล ระบุความสำคัญ บอกเหตุผลของข้อมูลในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เป็นแนวคิดพื้นฐานที่สำคัญของผู้เรียนทำให้นักเรียนรู้จักคิดอย่างเป็นระบบนำสู่การคิดในระดับที่สูงขึ้น และสอดคล้องกับ Barakat ,etal. [1] ได้ทำการศึกษาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ 2 ของนักศึกษาจอร์แดนโดย การใช้ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ พบว่าทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักศึกษาส่งผลต่อตัวแปรกับเพศ อายุและเกรดเฉลี่ย (GPA) การค้นพบนี้สะท้อนให้เห็นว่า การทดสอบอยู่ในระดับต่ำ จากการศึกษานักศึกษาชายมีการปฏิบัติกิจกรรมได้มากกว่านักเรียนหญิง ขณะที่นักเรียนที่อายุมากกว่าปฏิบัติกิจกรรมได้มากกว่า ผู้ที่มีอายุน้อยกว่า Ennis,R.H. [2] กล่าวว่า การคิดเชิงวิพากษ์ส่งผลให้เป็นผู้ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่ยึดความคิดของตนในการตัดสินใจ มีข้อมูลหลักฐานประกอบที่เพียงพอทั้งมีความไวต่อความรู้สึกผู้อื่นและเข้าใจผู้อื่น สามารถเปลี่ยนความคิดของตนเองได้หากมีข้อมูลที่มีเหตุผลและมีความกระตือรือร้นในการแสวงหาข้อมูลความรู้ จิรายุ ตาหาล้า [4] ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับเทคนิคผังโน้ตโน้ต โดยใช้ประเด็นทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ผลการวิจัยพบว่านักเรียนจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 100 มีความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ คิดเป็นร้อยละ 70 ขึ้นไป ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ Kellough, R.D. [5] กล่าวว่า การตั้งคำถามคือ หัวใจสำคัญของการคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหา มักไม่มีคำตอบหรือวิธีแก้ที่ถูกต้องจริง ๆ ไม่มีแต่คำตอบใดดีกว่ากันนักเรียนที่มีปัญหาต้องเรียนรู้ปัญหา ตั้งคำถามรวบรวมข้อมูลให้ได้คำตอบที่เป็นไปได้

การพัฒนาทักษะคิดเชิงวิพากษ์หากมีการฝึกอย่างสม่ำเสมอ ทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอน จะช่วยพัฒนาความคิดให้เป็นผู้มีเหตุผล มีกระบวนการคิดที่ตรงต่อ ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตอย่างเป็นระบบ เป็นผู้ที่มีเหตุผลในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ เป็นนักประชาธิปไตยยอมรับฟังความคิดเห็นและเข้าใจผู้อื่นได้ดี พัฒนาระบบการคิดของนักเรียน สามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาต่างได้ดี ทั้งยังส่งผลต่อสังคมไทยในการนำความรู้ไปพัฒนาชุมชนและประเทศชาติต่อไป

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จากแบบทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา พบว่า มีนักเรียนผ่านเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 76.19 และนักเรียนมีคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คิดเป็นร้อยละ 78.10 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ทั้งนี้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิด จิตตปัญญาศึกษาเป็นกิจกรรมที่เน้นกระบวนการภายในเปิดกว้างทางความคิด การแสดงความรู้สึก เกิดความตระหนักรู้ถึงคุณค่าของสิ่งต่างๆ โดยปราศจากอคติ เกิดความรักเมตตาเข้าใจตนเองและผู้อื่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ นำพงษ์ สุขสบาย [9] ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่พึงประสงค์ของประชาคมอาเซียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ร้อยละ 79.28 ของคะแนนเต็ม ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้และมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 78.57 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ สุกัญญา มะลิวัลย์ [11] ได้ศึกษาเรื่อง ผลการใช้กระบวนการจิตตปัญญาศึกษาต่อทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนทักษะชีวิตที่สูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หลังการทดลองมีคะแนนทักษะชีวิตสูงขึ้น กว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

จากคะแนนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งมีนักเรียนผ่านเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 76.19 และนักเรียนมีคะแนนจากการทำแบบ ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คิดเป็นร้อยละ 78.10 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด เพราะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการฝึกสติ สมาธิก่อนเรียน เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริมการคิดอย่างใคร่ครวญของนักเรียนได้ดี นักเรียนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีความกล้าแสดงออกและแสดงความคิดเห็น ในเชิงสร้างสรรค์ยอมรับความคิดของเพื่อน ๆ มากขึ้น

กล่าวโดยสรุปการนำรูปแบบการสอนตามแนวคิด จิตตปัญญาศึกษาไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นส่วนหนึ่งที่ฝึกให้นักเรียนได้เรียนรู้ที่หลากหลาย จากการแสดงความคิดเห็นและความรู้สึก ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ในตนเองจะส่งผลให้เกิดความชื่นชมในคุณค่าของประสบการณ์ของผู้อื่นด้วย ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เป็นวิธีรูปแบบการสอนอีกวิธีหนึ่งที่ครูผู้สอนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้และทักษะการคิดของนักเรียนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ควรมีสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่เหมาะสม มีแหล่งการเรียนรู้ที่เรียกว่าตัวช่วยในการแก้ปัญหาหลาย ๆ รูปแบบ และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรนึกถึงความแตกต่างทางด้านสติปัญญาของนักเรียนซึ่งพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียน ควรให้นักเรียนได้เข้าใจหลักการและองค์ความรู้การคิดเชิงวิพากษ์

ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการเปรียบเทียบรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษากับรูปแบบการสอนรูปแบบอื่นๆ ว่าเหมาะสมและสอดคล้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ถึงความแตกต่าง ในด้านตัวแปรอื่นๆ เช่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ หรือการคิดในด้านต่างๆ

ควรมีการวิจัยรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิด จิตตปัญญาศึกษาบูรณาการร่วมกับรูปแบบการสอนอื่น

เอกสารอ้างอิง

- [1] Barakat ,et al. Jordanian EFL Teachers' Perceptions of the Appropriateness of Action Pack Textbooks. ITL International Journal of Applied Linguistics. 2006.
- [2] Ennis,R.H. A Logical Basic for Measuring Critical Thinking Skill. New York: Harcourt Brace and World. 1985.
- [3] Hargreaves, A. Teaching in the knowledge society: Education in the age of insecurity. Buckingham: Open University Press. 2003.
- [4] Jirayu Talah. The Development of Grade 12 Students' Critical Thinking Ability and Learning Achievement in Social Issues Through Critical Thinking Process and Mind Mapping Technique. Master of Education Thesis in Curriculum and Instruction, Graduate School, Khon Kaen University. 2012. (In Thai)
- [5] Kellough, R.D. A resources guide for teaching: K-12. 3rd ed. Upper Saddle River, NJ: Merrill Prentice Hall. 2000.
- [6] Kemmis,S and, McTaggart, R. The Action Research Planner.Geelong : Deakin University Press. 1990.
- [7] Kriengsak Chareonwongsak. Strategic Thinking. 8th edition. Bangkok: Success Media. 2006. (In Thai)
- [8] Ministry of Education. The Basic Education Core Curriculum B.E. 2551 (A.D. 2008). Bangkok: Printed at the Printing House of at the Agricultural Cooperatives of. Thailand. 2009. (In Thai)
- [9] Namphong Suksabai. The Development of Desirable Characteristics of Good Citizenship in the ASEAN Community through Contemplative Education Approach for Grade-8 Students. Master of Education Thesis in Curriculum and Instruction, Graduate School, Khon Kaen University. 2013. (In Thai)
- [10] Pennapa Sangsoda. Development of Analytical Thinking Skill by using Learning Process as Project Work for Matayomsuksa 5 Students. An Independent Study Report for the Master of Education in Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Khon Kaen University. 2011. (In Thai)
- [11] Sukanka Maliwan. The Effect of Contemplative Education on Mathayomsuksa 3Students Life Skill. Master of Education Thesis in Educational Psychology and Counseling, Graduate School, Khon Kaen University. 2012. (In Thai)
- [12] Thaweesak Oonchittikul. Failure of Education Thailand. Retrieved January 03, 2013 Form <http://www.dailynews.co.th/Content/Article>. 2014. (In Thai)
- [13] Watson G and E.M. Glaser. Watson-Glaser. Critical Thinking Appraisal Manual. New York : Harcourt Brace and Word. 1964.